

Wymagania edukacyjne. Klasa 5

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
I.1.	Mapa źródłem informacji	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe cechy mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie jej elementy (treść, tytuł, skalę, legendę, siatkę kartograficzną); odczytuje informacje z mapy i planu, stosując legendę. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie północ i pozostałe kierunki świata; wyjaśnia, na czym polega zorientowanie mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> rozdzieli różne rodzaje map (tematyczne, ogólnogeograficzne) i podaje ich przykłady. 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje zdobytą wiedzę do analizy map pod kątem ich przydatności w różnych sytuacjach, np. planowania podróży, zrozumienia zjawisk geograficznych itp.; potrafi krytycznie ocenić informacje zawarte na mapach różnego typu, analizując ich dokładność, skalę i przeznaczenie.
I.2.	Skala na mapach i planach	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie skali; odczytuje skalę z mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje sposoby zapisu skali na mapie (skala liczbowa, mianowana, podziałka liniowa); stosuje skalę mapy do obliczania odległości między wybranymi obiektami. 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje tę samą skalę w różnej postaci (liczbowej, mianowanej, podziałki liniowej). 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje ze sobą skalę; wyjaśnia na czym polega generalizacja mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje skalę map do rozwiązywania praktycznych zadań związanych np. z planowaniem podróży; analizuje, jak wybór skali wpływa na dokładność i rodzaj przekazywanych informacji na mapie.
I.3.	Ukształtowanie powierzchni na mapie	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: wysokość bezwzględna, wysokość względna, poziomica; czyta treść mapy ogólnogeograficznej Polski, zwracając uwagę na zastosowaną skalę barw. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje wysokości bezwzględne z rysunku poziomicowego i mapy hipsometrycznej; podaje przykłady map, gdzie stosuje się układ poziomic do przedstawienia rzeźby terenu. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak powstają mapy poziomicowe i hipsometrycznej; oblicza wysokość względną między dwoma obiektami, np. podnóżem a szczytem. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje ukształtowanie terenu, posługując się mapą poziomicową lub hipsometryczną; wyjaśnia dlaczego poziomicę na mapach się nie przecinają. 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie mapy poziomicowej lub hipsometrycznej analizuje i interpretuje rzeźbę terenu.
I.4.	Południki i równoleżniki	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na globusie i mapie świata bieguny oraz południki i równoleżniki. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na globusie i mapie świata południk zerowy i 180° oraz równik, zwrotniki i koła podbiegunowe; wskazuje na globusie i mapie świata półkule Ziemi i podaje ich nazwy. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje cechy południków i równoleżników, wyjaśnia pojęcia: siatka geograficzna i kartograficzna; stosuje skróty międzynarodowe kierunków świata. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego kształt południków i równoleżników różni się na globusie i na mapie; określa położenie obiektów na globusie i na mapie, podając półkule, na których się znajdują. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak system południków i równoleżników pozwala na precyzyjne określenie położenia każdego miejsca na Ziemi.

I.5.	Kontynenty i oceany	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy kontynentów i oceanów; wskazuje ich położenie na globusie i mapie świata. 	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie kontynentów i oceanów względem równika i południka zerowego; podaje wiek, w którym rozpoczęła się epoka wielkich odkryć geograficznych. 	<ul style="list-style-type: none"> porządkuje kontynenty i oceany pod względem ich powierzchni od największych do najmniejszych; podaje cechy wielkich form ukształtowania powierzchni Ziemi (nizin, wyżyn i gór). 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe powody, dla których Europejczycy wyruszyli na trasy wielkich wypraw geograficznych; podaje przykłady wielkich odkrywców i podróżników oraz wskazuje na mapie trasy ich wypraw. 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje prostą mapę świata z zaznaczonymi kontynentami i oceanami, korzystając z narzędzi plastycznych lub cyfrowych; planuje wymaganą podróż dookoła świata, wskazując trasy morskie i kontynenty, które chciałby odwiedzić, uzasadniając swój wybór.
-------------	----------------------------	---	--	--	--	--

Podsumowanie działu I

II.1.	Różnorodność krajobrazów w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie krajobrazu; wymienia elementy środowiska wchodzące w skład krajobrazu; podaje nazwy pasów krajobrazowych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> dzieli krajobrazy na naturalne i kulturowe; wskazuje na mapie położenie pasów krajobrazowych Polski; opisuje krajobraz, który widzi wokół domu lub szkoły; określa nazwę pasa krajobrazowego, w którym jest położona miejscowość, w której znajduje się szkoła. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady czynników wewnętrznych i zewnętrznych, które zdecydowały o dzisiejszym ukształtowaniu powierzchni Polski; wskazuje różnice między krajobrazem naturalnym a kulturowym i podaje przykłady krajobrazów naturalnych i kulturowych. 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa i wskazuje na mapie położenie wybranych krajin geograficznych; przedstawia główne cechy krajobrazów Polski i wykazuje ich różnicowanie. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje różne krajobrazy Polski pod względem ich przyrodniczych i kulturowych aspektów, wykorzystując do tego mapy, atlasy oraz dodatkowe źródła informacji.
II.2.	Krajobraz nadmorski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie pasa krajobrazowego pobraża; wymienia nazwy głównych typów wybrzeży morskich w Polsce; podaje co najmniej dwa przykłady cech charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie Pobrzeża Szczecińskiego, Koszalińskiego i Gdańskiego; wskazuje na mapie położenie Wybrzeża Słowińskiego, w tym miast, jezior i Słowińskiego Parku Narodowego; rozpoznaje w opisach, filmach i na ilustracjach główne typy wybrzeży morskich w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady charakterystycznych zjawisk pogodowych występujących w pasie nadmorskim (sztorm, bryza); wskazuje cechy przyrodnicze i kulturowe krajobrazu Wybrzeża Słowińskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje ze sobą wybrzeża wydmowe i klifowe; charakteryzuje Słowiński Park Narodowy. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zależność między rozbudową mierzei a powstawaniem jezior przybrzeżnych; wyjaśnia zmienność kierunku wiania bryzy dziennej i nocnej.

II.3.	Krajobraz pojezierny	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie pasa krajobrazowego pojezierzy; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy krajobrazu charakterystyczne dla Pojezierza Mazurskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie krain geograficznych: Pojezierze Pomorskie, Pojezierze Wielkopolskie, Pojezierze Mazurskie; ▶ rozpoznaje Pojezierze Mazurskie w opisach, na filmach i ilustracjach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie Pojezierza Mazurskiego: największe miasto regionu, Szlak Wielkich Jezior Mazurskich oraz jeziora Śniardwy i Mamry; ▶ wyjaśnia związek między ukształtowaniem powierzchni pojezierzy a występowaniem w przeszłości lądolodu; ▶ podaje przykłady aktywnego wypoczynku i sportów, które można uprawiać na Pojezierzu Mazurskim. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady najważniejszych obiektów dziedzictwa kulturowego regionu i wskazuje je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykazuje związek między granicą pasa pojezierzy a granicą ostatniego zlodowacenia na terenie Polski; ▶ uzasadnia, dlaczego Pojezierze Mazurskie jest dla turystów ciekawym historycznie i przyrodniczo regionem Polski.
II.4.	Krajobraz nizin środkowej Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie pasa krajobrazowego nizin środkowopolskich; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy krajobrazu charakterystyczne dla pasa nizin środkowopolskich. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie Nizinę Mazowiecką oraz największe miasta regionu; ▶ wymienia cechy charakterystyczne Niziny Mazowieckiej; ▶ wyjaśnia pojęcia: pradolina, kotlina. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie krain geograficznych: Nizina Śląska, Południowowielkopolska, Mazowiecka, Północnopodlaska, Południowopodlaska; ▶ wskazuje na mapie położenie parku narodowego utworzonego na obszarze Puszczy Kampinoskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie Kotlinę Warszawską oraz rzeki: Wisłę, Narew, Pilicę, Bzurę, Wkrę, Bug; ▶ wyjaśnia pojęcia: meandry, starorzecza; ▶ wymienia cechy krajobrazu Puszczy Kampinoskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje zależność między rozwojem rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej a powierzchnią naturalnych lasów w tym regionie; ▶ wyjaśnia dlaczego na terenie Puszczy Kampinoskiej utworzono Kampinoski Park Narodowy.
II.5.	Krajobraz wielkomięjski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie Warszawę; ▶ wymienia cechy dużego miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, dlaczego w Warszawie znajdują się siedziby najwyższych władz państwowych; ▶ charakteryzuje wybrane funkcje Warszawy; ▶ rozpoznaje na ilustracjach znane miejsca i budynki Warszawy. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie największe miasta w Polsce; ▶ wskazuje na planie Warszawy położenie wybranych znanych miejsc i budynków; ▶ wymienia zalety i wady życia w wielkim mieście. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, kiedy miejscowość możemy uznać za miasto; ▶ podaje nazwy części, z których składa się duże miasto (śródmieście, osiedla mieszkaniowe, dzielnice przemysłowe, przedmieścia). 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porównuje krajobraz Warszawy i innych miast Polski; ▶ przygotowuje w dowolnie wybranej formie informacje o dużym mieście położonym najbliżej swojego miejsca zamieszkania.
Podsumowanie działu II						

III.1.	Krajobraz miejsko-przemysłowy	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie pas wyżyn i Wyżynę Śląską; wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje węgiel kamienny; charakteryzuje rozwój przemysłu na Wyżynie Śląskiej; wskazuje na mapie największe miasta Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje krajobraz pasa wyżyn; podaje przykłady produktów wytworzonych przy wykorzystaniu węgla kamiennego; wyjaśnia pojęcia: przemysł, aglomeracja. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka; podaje przykłady rewitalizacji na terenie Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady przemysłu ciężkiego; wyjaśnia, dlaczego zespół miejski Górnego Śląska to konurbacja; wyjaśnia, dlaczego coraz mniej osób na Górnym Śląsku pracuje w przemyśle.
III.2.	Krajobraz rolniczy	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Wyżynę Lubelską; wymienia główne cechy krajobrazu Wyżyny Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie największe miasta Wyżyny Lubelskiej; podaje nazwę najżyźniejszej gleby w Polsce i nazwę skały, na której się utworzyła; rozpoznaje na ilustracjach i filmach wąwóz lessowy. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje cechy charakterystyczne dla krajobrazu wiejskiego; wymienia nazwy roślin uprawianych na Wyżynie Lubelskiej; wyjaśnia, jak powstają wąwozy lessowe. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zależność między obecnością lessu a występowaniem czarnoziemiu; wskazuje przeznaczenie uprawianych na Wyżynie Lubelskiej roślin oraz hodowanych zwierząt; opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> udowadnia prawdziwość stwierdzenia, że Wyżynę Lubelską nazywa się czasem zagłębieniem rolniczym Polski; przygotowuje w dowolnie wybranej formie informacje o jednym z miejsc na Wyżynie Lubelskiej ważnym pod względem kulturowym.
III.3.	Krajobraz krasowy	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Wyżynę Krakowsko-Częstochowską; wymienia co najmniej dwie cechy krajobrazu charakterystyczne dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwę skały, w której zachodzi proces krasowienia (wapienie); rozpoznaje skałę wapienną; nazywa główne elementy krajobrazu krasowego i rozpoznaje je na ilustracjach; dzieli formy krasowe na kras powierzchniowy i podziemny. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie Ojcowskiego Parku Narodowego; wskazuje Szlak Orlich Gniazd jako przykład dziedzictwa kulturowego regionu; wyjaśnia na czym polega krasowienie. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego Wyżynę Krakowsko-Częstochowską nazywa się Jurą; wskazuje na modelu, schemacie lub ilustracji formy naciekowe jaskini (stalaktyty, stalagmity, stalagnaty); podaje przykłady dziedzictwa przyrodniczego chronione w Ojcowskim Parku Narodowym. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd; wyjaśnia, dlaczego zamki na Szlaku Orlich Gniazd mają białą barwę; tworzy model jaskini krasowej.
III.4.	Krajobraz górski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie pas gór oraz Tatry; wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego; podaje nazwę parku narodowego leżącego w Tatrach. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie; nazywa i wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr; rozpoznaje na ilustracjach elementy krajobrazu wysokogórskiego; podaje przykłady popularnych miejsc odwiedzanych przez 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje podobieństwa i różnice w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich; omawia cechy pogody w górach; wymienia po kolei piętra roślinności w Tatrach; wymienia nazwy roślin i zwierząt charakterystycznych dla Tatr. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie łańcuchy górskie Karpat i Sudetów oraz ich najwyższe pasma górskie; wyjaśnia, dlaczego w górach roślinność układa się piętrowo; opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach; analizuje negatywny wpływ turystyki na 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje specyfikę regionu na podstawie map, zdjęć, filmów geograficznych; wyjaśnia jak powstaje wiatr halny; przedstawia miejsce w Tatrach, które chciałby odwiedzić korzystając z różnych źródeł informacji.

			turystów w Tatrach Wysokich i Zachodnich.		środowisko Tatr.	
III.5.	Ocena najbliższego krajobrazu	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski; wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy, w tym elementy zagospodarowania antropogenicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady działań przyczyniających się do poprawy najbliższego otoczenia; wyjaśnia czym jest plan zagospodarowania przestrzennego. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia w jakim celu dokonuje się oceny krajobrazu; wskazuje elementy, na które powinno się zwracać uwagę podczas oceny krajobrazu; dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego ładu i estetyki zagospodarowania. 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy, mające na celu poprawę estetyki i funkcjonalności. 	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadza szczegółową analizę krajobrazu najbliższej okolicy, uwzględniając aspekty przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne. opracowuje plan działań, mający na celu poprawę jakości krajobrazu najbliższego otoczenia, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska.

Podsumowanie działu III

IV.1.	Strefowość i pięterowość klimatyczno-roślinna na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy stref klimatycznych i krajobrazowych występujących na Ziemi; odczytuje informacje z mapy średnie roczne temperatury powietrza na Ziemi i rocznej sumy opadów atmosferycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje położenie poszczególnych stref klimatycznych, używając mapy stref klimatycznych na Ziemi; dopasowuje krajobrazy do odpowiadających im stref klimatycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> porządkuje strefy klimatyczne i krajobrazowe na Ziemi w kolejności od równika do biegunów; rozpoznaje na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych; charakteryzuje każdą ze stref krajobrazowych; wskazuje zależność między różnicami w nagrzewaniu się powierzchni Ziemi a występowaniem stref klimatycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rozkład przestrzenny stref klimatyczno-krajobrazowych na świecie; wskazuje podobieństwa między układem stref krajobrazowych na Ziemi a pięterowością klimatyczno-roślinną na obszarach górskich.
IV.2.	Wilgotne lasy równikowe	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie wilgotnych lasów równikowych; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla strefy wilgotnych lasów równikowych. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy obszarów występowania wilgotnych lasów równikowych i wskazuje je na mapie; odczytuje z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie równikowym; 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy klimatu równikowego; podaje przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców wilgotnych lasów równikowych; podaje przykłady przystosowania się roślin 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji; wyjaśnia, dlaczego wilgotny las równikowy jest „wiecznie zielony”; podaje przykłady przystosowań człowieka do życia w lesie 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wyjątkowość ekosystemów wilgotnego lasu równikowego; wskazuje współzależności między elementami krajobrazu wilgotnego lasu równikowego a warunkami życia

			<ul style="list-style-type: none"> ▶ rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych na różnych kontynentach. 	do życia w klimacie równikowym wilgotnym.	równikowym.	człowieka.
IV.3.	Lasystrefy umiarkowanej	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie występowanie lasów strefy umiarkowanej; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla lasów strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie umiarkowanym; ▶ rozpoznaje lasy strefy umiarkowanej na zdjęciach, w opisach i filmach; ▶ podaje przykłady roślin i zwierząt żyjących w lasach strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia cechy klimatu umiarkowanego; ▶ wymienia nazwy termicznych pór roku występujących w klimacie umiarkowanym; ▶ rozpoznaje i nazywa piętra lasu strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, dlaczego wiele lasów strefy umiarkowanej zamieniono na pola uprawne; ▶ uzasadnia wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka w lasach strefy umiarkowanej; ▶ porównuje warunki klimatyczne, krajobrazowe i siedliskowe lasu strefy umiarkowanej z lasami równikowymi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ przygotowuje prezentację dotyczącą lasu strefy umiarkowanej na podstawie własnych obserwacji terenowych, dokumentacji fotograficznej, filmowej i własnych notatek.
IV.4.	Sawanna i step	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie występowanie strefy sawanny i stepu; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla strefy sawanny i stepu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w strefie sawanny i stepu; ▶ rozpoznaje sawannę i step na zdjęciach, w opisach i filmach; ▶ podaje przykłady roślin i zwierząt żyjących na sawannie i stepie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia charakterystyczne cechy klimatów sawanny i stepu; ▶ charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazy sawann i stepów; ▶ podaje przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców sawanny i stepu; ▶ wyjaśnia kim są nomadzi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje zmienność krajobrazu od lasu równikowego do suchej sawanny; ▶ porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów; ▶ uzasadnia wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na sawannach i stepach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia czym jest i gdzie znajduje się obszar pampy i prerii, korzystając z różnych źródeł informacji.
Podsumowanie działu IV						

V.1.	Pustynie gorące i lodowe	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie występowanie stref pustyń gorących i pustyń lodowych; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla pustyń gorących i lodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów dla pustyń gorących i lodowych; ▶ wskazuje na mapie największe pustynie gorące i lodowe, podaje ich nazwy; ▶ rozpoznaje cechy charakterystyczne pustyń gorących i lodowych; ▶ wymienia przykłady roślin i zwierząt przystosowanych do życia na pustyni. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje, jak warunki klimatyczne wpływają na życie na pustyni; ▶ charakteryzuje przystosowanie wybranych roślin i zwierząt do życia na pustyni; ▶ podaje przykłady sposobów gospodarowania ludzi na pustyniach; ▶ wyjaśnia kim są Inuici. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia pojęcie oazy i jej znaczenie dla życia na pustyni; ▶ porównuje pustynie gorące i lodowe pod względem warunków klimatycznych, typowej roślinności i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ analizuje wpływ działalności człowieka na środowisko pustyń gorących i lodowych oraz wyzwania związane z ochroną tych obszarów.
V.2.	Tajga i tundra	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie strefy tajgi i tundry; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla tajgi i tundry. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w strefie tajgi i tundry; ▶ wymienia przykłady roślin i zwierząt przystosowanych do życia w tych strefach; ▶ podaje przykłady zajęć, którymi trudnią się mieszkańcy tajgi i tundry. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje, jak warunki klimatyczne wpływają na życie w tajdze i tundrze; ▶ wyjaśnia, czym różni się tajga od tundry, podaje podobieństwa i różnice; ▶ wyjaśnia pojęcia: lasotundra, wieloletnia zmarzlina. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje działalność człowieka w tajdze i tundrze oraz jej wpływ na te ekosystemy; ▶ wyjaśnia, dlaczego stawianie budynków na wieloletniej zmarzlinie jest utrudnione. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ analizuje wpływ zmian klimatu na ekosystemy tajgi i tundry.
V.3.	Krajobraz śródziemnomorski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie regiony świata o klimacie śródziemnomorskim; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla klimatu śródziemnomorskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie śródziemnomorskim; ▶ wyjaśnia co to jest makia; ▶ podaje przykłady typowych roślin dla tego krajobrazu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia cechy roślinności śródziemnomorskiej; ▶ odczytuje z mapy nazwy państw leżących w basenie Morza Śródziemnego; ▶ podaje przykłady walorów turystycznych tego regionu; ▶ opisuje krajobraz wybrzeża Morza Śródziemnego na podstawie fotografii. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie klimatogramów charakteryzuje przebieg temperatur powietrza i opadów w ciągu roku w strefie śródziemnomorskiej w zależności od położenia względem równika; ▶ wyjaśnia, dlaczego w krajach śródziemnomorskich rozwinięta jest turystyka; ▶ opisuje wpływ tego klimatu na sposób życia i gospodarkę ludzi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ analizuje wpływ działalności człowieka na krajobraz śródziemnomorski; ▶ przygotowuje hasła reklamujące wakacje w wybranym kraju śródziemnomorskim.

V.4.	Himalaje i ich mieszkańcy	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie Himalajów; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla krajobrazu wysokogórskiego Himalajów. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje z mapy nazwy państw położonych na obszarze Himalajów; ▶ opisuje podstawowe cechy klimatu Himalajów; ▶ wymienia przykłady zwierząt i roślin występujące w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie Mount Everest oraz Wyżynę Tybetańską i pasmo Karakorum; ▶ wyjaśnia kim są Szerpowie; ▶ opisuje tradycyjne sposoby życia i gospodarki mieszkańców Himalajów; ▶ podaje przykłady przystosowania zwierząt do życia w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ analizuje wpływ środowiska naturalnego Himalajów na kulturę i codzienne życie ich mieszkańców; ▶ opisuje warunki pogodowe panujące na szczycie Mount Everestu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia jak zmienia się życie mieszkańców Himalajów w związku z rozwojem turystyki i globalizacją.
Podsumowanie działu V						

Klasa 6

Edycja 2024

Wymagania na poszczególne oceny				
na ocenę dopuszczającą	na ocenę dostateczną	na ocenę dobrą	na ocenę bardzo dobrą	na ocenę celującą
2	3	4	5	6
1. Współrzędne geograficzne				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie lub na globusie równik, południki 0° i 180° oraz półkule: południową, północną, wschodnią i zachodnią • podaje symbole oznaczające kierunki geograficzne • wyjaśnia, do czego służą współrzędne geograficzne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy południków i równoleżników • podaje wartości południków i równoleżników w miarach kątowych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>długość geograficzna</i>, <i>szerokość geograficzna</i> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rozciągłość południkowa</i>, <i>rozciągłość równoleżnikowa</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie • odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa położenie matematycznogeograficzne punktów i obszarów na mapie świata i mapie Europy • wyznacza współrzędne geograficzne na podstawie mapy drogowej • oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową wybranych obszarów na Ziemi • wyznacza współrzędne geograficzne punktu, w którym się znajduje, za pomocą aplikacji obsługującej mapy w smartfonie lub komputerze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyznacza w terenie współrzędne geograficzne dowolnych punktów za pomocą mapy i odbiornika GPS
2. Ruchy Ziemi				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje ciał niebieskich znajdujących się w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gwiazda</i>, <i>planeta</i>, <i>planetoida</i>, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje rodzaje ciał niebieskich przedstawionych na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje budowę Układu Słonecznego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a

<p>Układzie Słonecznym</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia planety Układu Słonecznego w kolejności od znajdującej się najbliżej Słońca do tej, która jest położona najdalej wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi wyjaśnia znaczenie terminu <i>górowanie Słońca</i> określa czas trwania ruchu obrotowego demonstruje ruch obrotowy Ziemi przy użyciu modeli wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi demonstruje ruch obiegowy Ziemi przy użyciu modeli wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku wskazuje na globusie i mapie strefy oświetlenia Ziemi 	<p><i>meteor, meteoryt, kometa</i></p> <ul style="list-style-type: none"> podaje różnicę między gwiazdą a planetą wymienia cechy ruchu obrotowego Ziemi omawia występowanie dnia i nocy jako głównego następstwa ruchu obrotowego podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje ich granice na mapie lub globusie 	<p>ilustracji</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje dzienną wędrówkę Słońca po niebie, posługując się ilustracją lub planszą omawia wędrówkę Słońca po niebie w różnych porach roku na podstawie ilustracji omawia przebieg linii zmiany daty przedstawia zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku na podstawie ilustracji wymienia następstwa ruchu obiegowego Ziemi wyjaśnia, na jakiej podstawie wyróżnia się strefy oświetlenia Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zależność między kątem padania promieni słonecznych a długością cienia gnomonu lub drzewa na podstawie ilustracji określa różnicę między czasem strefowym a czasem słonecznym na kuli ziemskiej wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi z uwzględnieniem kąta padania promieni słonecznych, czasu trwania dnia i nocy oraz występowania pór roku 	<p>takimi zjawiskami jak pozorna wędrówka Słońca po niebie, górowanie Słońca, występowanie dnia i nocy, dobowy rytm życia człowieka i przyrody, występowanie stref czasowych</p> <ul style="list-style-type: none"> określa czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych wykazuje związek między położeniem geograficznym obszaru a wysokością górowania Słońca wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatów i krajobrazów na Ziemi
--	---	---	---	---

3. Środowisko przyrodnicze i ludność Europy

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie Europy na mapie świata wymienia nazwy większych mórz, zatok, cieśnin i wysp Europy i wskazuje je na mapie wskazuje przebieg umownej granicy między Europą a Azją wymienia elementy krajobrazu Islandii na podstawie fotografii wymienia strefy klimatyczne w Europie na podstawie mapy klimatycznej wskazuje na mapie obszary w Europie o cechach klimatu morskiego i kontynentalnego podaje liczbę państw Europy wskazuje na mapie politycznej największe i najmniejsze państwa Europy wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności Europy wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> wskazuje na mapie rozmieszczenia ludności obszary o dużej i małej gęstości 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia przebieg umownej granicy między Europą a Azją wymienia czynniki decydujące o długości linii brzegowej Europy wymienia największe krainy geograficzne Europy i wskazuje je na mapie opisuje położenie geograficzne Islandii na podstawie mapy ogólnogeograficznej wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wulkan, magma, erupcja, lawa, bazalt</i> przedstawia kryterium wyróżniania stref klimatycznych omawia cechy wybranych typów i odmian klimatu Europy na podstawie klimatogramów wymienia i wskazuje na mapie politycznej Europy państwa powstałe na przełomie lat 80. i 90. XX w. omawia rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy rozmieszczenia ludności przedstawia liczbę ludności Europy na tle liczby ludności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje ukształtowanie powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej opisuje położenie Islandii względem płyt litosfery na podstawie mapy geologicznej wymienia przykłady obszarów występowania trzęsień ziemi i wybuchów wulkanów na świecie na podstawie mapy geologicznej i mapy ogólnogeograficznej omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatyczne Europy na podstawie map klimatycznych podaje różnice między strefami klimatycznymi, które znajdują się w Europie charakteryzuje zmiany liczby ludności Europy analizuje strukturę wieku i płci ludności na podstawie piramid wieku i płci ludności wybranych krajów Europy przedstawia zalety i wady życia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje ukształtowanie powierzchni wschodniej i zachodniej oraz północnej i południowej części Europy wyjaśnia przyczyny występowania gejzerów na Islandii omawia strefy klimatyczne w Europie i charakterystyczną dla nich roślinność na podstawie klimatogramów i fotografii omawia wpływ prądów morskich na temperaturę powietrza w Europie omawia wpływ ukształtowania powierzchni na klimat Europy porównuje piramidy wieku i płci społeczeństw: młodego i starzejącego się przedstawia korzyści i zagrożenia związane z migracjami ludności porównuje Paryż i Londyn pod względem ich znaczenia na świecie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ działalności lodolodu na ukształtowanie północnej części Europy na podstawie mapy i dodatkowych źródeł informacji wyjaśnia wpływ położenia na granicy płyt litosfery na występowanie wulkanów i trzęsień ziemi na Islandii wyjaśnia, dlaczego w Europie na tej samej szerokości geograficznej występują różne typy i odmiany klimatu podaje zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi na podstawie ilustracji oraz map klimatycznych przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych Europy analizuje przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy opisuje działania, które można podjąć, aby zmniejszyć tempo
---	--	--	---	--

<p>zaludnienia</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia starzejące się kraje Europy wskazuje Paryż i Londyn na mapie Europy 	<p>pozostałych kontynentów na podstawie wykresów</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny migracji Ludności wymienia kraje imigracyjne i kraje emigracyjne w Europie wymienia cechy krajobrazu wielkomiejskiego wymienia i wskazuje na mapie największe miasta Europy i świata porównuje miasta Europy z miastami świata na podstawie wykresów 	<p>w wielkim mieście</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia położenie i układ przestrzenny Londynu i Paryża na podstawie map 	<p>starzenia się społeczeństwa Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia przyczyny nielegalnej imigracji do Europy ocenia skutki migracji ludności między państwami Europy oraz imigracji ludności z innych kontynentów ocenia rolę i funkcje Paryża i Londynu jako wielkich metropolii
--	--	--	---

4. Gospodarka Europy

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia zadania i funkcje rolnictwa wyjaśnia znaczenie terminu <i>plony</i> wymienia zadania i funkcje przemysłu wymienia znane i cenione na świecie francuskie wyroby przemysłowe podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii na podstawie schematu rozpoznaje typy elektrowni na podstawie fotografii wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej na podstawie mapy wymienia atrakcje turystyczne w wybranych krajach Europy Południowej na podstawie mapy tematycznej i fotografii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki rozwoju przemysłu we Francji podaje przykłady działań nowoczesnego przemysłu we Francji wymienia czynniki wpływające na strukturę produkcji energii w Europie podaje główne zalety i wady różnych typów elektrowni omawia walory kulturowe Europy Południowej na podstawie fotografii wymienia elementy infrastruktury turystycznej na podstawie fotografii oraz tekstów źródłowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym się charakteryzuje nowoczesny przemysł we Francji omawia zmiany w wykorzystaniu źródeł energii w Europie w XX i XXI w. na podstawie wykresu omawia znaczenie turystyki w krajach Europy Południowej na podstawie wykresów dotyczących liczby turystów i wpływów z turystyki 	<p>Uczeń: • wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług we Francji na podstawie diagramów przedstawiających strukturę zatrudnienia według sektorów oraz strukturę wytwarzania PKB we Francji</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje usługi turystyczne i transportowe we Francji przedstawia zalety i wady elektrowni jądrowych omawia skutki wykorzystania różnych źródeł energii dla środowiska geograficznego omawia wpływ rozwoju turystyki na infrastrukturę turystyczną oraz strukturę zatrudnienia w krajach Europy Południowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia rolę i znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług we Francji analizuje wpływ warunków środowiska przyrodniczego w wybranych krajach Europy na wykorzystanie różnych źródeł energii
--	--	--	---	--

5. Sąsiedzi Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia główne działy przetwórstwa przemysłowego w Niemczech na podstawie diagramu kołowego wskazuje na mapie Nadrenię Północną-Westfalię wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Czech i Słowacji wymienia atrakcje turystyczne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie przemysłu w niemieckiej gospodarce wymienia znane i cenione na świecie niemieckie wyroby przemysłowe rozpoznaje obiekty z Listy światowego dziedzictwa UNESCO w Czechach i na Słowacji na ilustracjach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia przyczyny zmian zapoczątkowanych w przemyśle w Niemczech w latach 60. XX w. analizuje strukturę zatrudnienia w przemyśle w Niemczech na podstawie diagramu kołowego charakteryzuje środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji na podstawie mapy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia główne kierunki zmian przemysłu w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy i fotografii charakteryzuje nowoczesne przetwórstwo przemysłowe w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ sektora kreatywnego na gospodarkę Nadrenii Północnej-Westfalii udowadnia, że Niemcy są światową potęgą gospodarczą na podstawie danych statystycznych oraz map gospodarczych
---	---	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> w Czechach i na Słowacji wymienia walory przyrodnicze Litwy i Białorusi przedstawia główne atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi omawia położenie geograficzne Ukrainy na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia surowce mineralne Ukrainy na podstawie mapy gospodarczej wskazuje na mapie największe krainy geograficzne Rosji wymienia surowce mineralne Rosji wskazuje na mapie sąsiadów Polski wymienia przykłady współpracy Polski z sąsiednimi krajami 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi na podstawie mapy tematycznej i fotografii wymienia na podstawie mapy cechy środowiska przyrodniczego Ukrainy sprzyjające rozwojowi gospodarki wskazuje na mapie obszary, nad którymi Ukraina utraciła kontrolę podaje nazwy euroregionów na podstawie mapy 	<ul style="list-style-type: none"> omawia środowisko przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej podaje czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną Litwy i Białorusi podaje przyczyny zmniejszania się liczby ludności Ukrainy na podstawie wykresu i schematu omawia cechy środowiska przyrodniczego Rosji na podstawie mapy ogólnogeograficznej charakteryzuje relacje Polski z Rosją podstawie dodatkowych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji opisuje przykłady atrakcji turystycznych Czech i Słowacji na podstawie fotografii porównuje walory przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej i fotografii podaje przyczyny konfliktów na Ukrainie opisuje stosunki Polski z sąsiadami na podstawie dodatkowych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> udowadnia, że Czechy i Słowacja to kraje atrakcyjne pod względem turystycznym analizuje konsekwencje gospodarcze konfliktów na Ukrainie charakteryzuje atrakcje turystyczne Ukrainy na podstawie dodatkowych źródeł oraz fotografii uzasadnia potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami Polski przygotowuje pracę (np. album, plakat, prezentację multimedialną) na temat inicjatyw zrealizowanych w najbliższym euroregionie na podstawie dodatkowych źródeł informacji
---	---	---	---	--

Klasa 7

Edycja 2024

Wymagania na poszczególne oceny ¹				
na ocenę dopuszczającą	na ocenę dostateczną	na ocenę dobrą	na ocenę bardzo dobrą	na ocenę celującą
1. Środowisko przyrodnicze Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej podaje całkowitą powierzchnię Polski wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie wymienia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plejstocen, holocen</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza rozciągłość południkową oraz rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski opisuje dzieje Ziemi wyjaśnia, jak powstał węgiel kamienny charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozdzieli konsekwencje położenia geograficznego oraz politycznego Polski charakteryzuje jednostki geologiczne Polski wskazuje na mapach Europy i Polski obszary, na których występowały ruchy górotwórcze przedstawia proces powstawania lodowców wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski wykazuje zależność między

¹ Szarym kolorem oznaczono dodatkowe wymagania edukacyjne.

<p>•wyjaśnia znaczenie terminu <i>rzeźba polodowcowa (glacjalna)</i></p> <p>•wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski</p> <p>•wymienia pasy rzeźby terenu Polski i wskazuje je na mapie</p> <p>•wymienia główne rodzaje skał</p> <p>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ciśnienie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny</i></p> <p>•wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego</p> <p>•podaje nazwy mas powietrza napływających nad terytorium Polski</p> <p>•wymienia elementy klimatu</p> <p>•wyjaśnia znaczenie terminu <i>średnia dobowa temperatura powietrza</i></p> <p>•wymienia czynniki, które warunkują zróżnicowanie temperatury powietrza i wielkość opadów w Polsce</p> <p>•określa przeważający kierunek wiatrów w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>przepływ</i> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>źródło, rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko, ujście deltowe, ujście lejkowate</i> <p>•wskazuje na mapie główne rzeki Polski</p> <p>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, obszar zalewowy, sztuczny zbiornik wodny, retencja naturalna</i></p> <p>•wymienia przyczyny powodzi w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego • wskazuje na mapie Morza Bałtyckiego jego największe zatoki, wyspy i cieśniny • omawia linię brzegową Bałtyku <p>•podaje główne cechy fizyczne Bałtyku</p> <p>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba, czynniki glebotwórcze, poziomy glebowe</i></p> <p>•wymienia typy gleb w Polsce</p> <p>•wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i></p>	<p>wybranych punktów na mapie Polski i Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> •wskazuje na mapie przebieg granic Polski •omawia proces powstawania gór •wymienia ruchy górotwórcze, które zachodziły w Europie i w Polsce •wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce •omawia zlodowacenia na obszarze Polski •opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe •porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy •dokonuje podziału surowców mineralnych •podaje cechy klimatu Polski •podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej •rozpoznaje typy ujęć rzecznych •opisuje zjawisko powodzi •wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią •wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych •omawia wielkość i głębokość Bałtyku •charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata •opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku <ul style="list-style-type: none"> • opisuje wybrane typy gleb w Polsce •przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski •omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce •podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> •geologicznych Europy opisuje cechy różnych typów genetycznych gór • przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata • charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski • omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski • opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej • omawia warunki klimatyczne w Europie • charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce • omawia wpływ głównych mas powietrza na klimat i pogodę w Polsce • odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkość opadów atmosferycznych z klimatogramów • wyjaśnia, jak powstają najważniejsze wiatry lokalne w Polsce • wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry • opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry <p>•wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce</p> <p>•określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku • omawia powstawanie 	<p>powierzchni Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> •rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski •podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce •opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski •opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce •wyszukuje i prezentuje informacje dotyczące zmian klimatu Polski •omawia ważniejsze typy jezior w Polsce •przedstawia metody ochrony przeciwpowodziowej •omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki •omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku •omawia procesy i czynniki glebotwórcze •opisuje typy lasów w Polsce •opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski 	<p>występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> •opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze •wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę •wyszukuje i prezentuje informacje z zakresu prognozowania pogody •ocenia znaczenie gospodarcze rzek i jezior w Polsce •omawia na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy obszarów zalewowych i tworzenia sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce •wymienia główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego •ocenia przydatność rolniczą różnych typów gleb •ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce •podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego <ul style="list-style-type: none"> • planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody
---	--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> wymienia różne rodzaje lasów w Polsce wskazuje parki narodowe na mapie Polski 		<ul style="list-style-type: none"> gleby wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych omawia funkcje lasów ocenia rolę parków narodowych w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego 		
--	--	---	--	--

2. Ludność i urbanizacja w Polsce

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolice wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, wyż demograficzny, niż demograficzny</i> wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i> odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i> wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady terytoriów zależnych należących do państw europejskich prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2018 omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw wyjaśnia, czym są ekonomiczne grupy wieku <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Polsce omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce określa kierunki napływu imigrantów do Polski wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w. oblicza współczynnik przyrostu naturalnego podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie piramidy wieku i płci oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce <ul style="list-style-type: none"> opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego przedstawia strukturę narodowościową ludności Polski na tle struktury narodowościowej ludności w wybranych państwach europejskich określa na podstawie danych statystycznych różnice między strukturą zatrudnienia ludności w poszczególnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia podział administracyjny Polski omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy analizuje piramidę wieku i płci ludności Polski omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski <ul style="list-style-type: none"> oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego w Polsce charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej identyfikuje na wybranych przykładach związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, w stylu zabudowy oraz w strukturze demograficznej w strefach podmiejskich
---	---	---	---	--

<p>wewnętrzne</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny migracji wewnętrznych odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski wymienia główne skupiska Polonii wymienia mniejszości narodowe w Polsce wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkiwane przez mniejszości narodowe wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia</i>, odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki wyjaśnia znaczenie terminów: <i>miasto, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja monocentryczna, aglomeracja policentryczna (konurbacja)</i> wymienia największe miasta Polski i wskazuje je na mapie wymienia funkcje miast odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast 	<p>obszary o dużym wzroście liczby ludności</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i społeczności etniczne w Polsce podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady wskazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a aglomeracją policentryczną <p>•omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich</p>	<p>województwach</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce porównuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy 		
<p>3. Rolnictwo i przemysł Polski</p>				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje rolnictwa <p>•wymienia przyrodnicze i pozapryrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce</p> <p>•wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce</p> <p>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór, areal</i></p> <p>•wymienia główne uprawy w Polsce</p> <p>•wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce</p> <p>•wyjaśnia znaczenie terminów: <i>chów, pogłowie</i></p> <p>•wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce</p> <p>•wskazuje na mapie obszary chowu zwierząt gospodarskich</p> <p>•dokonuje podziału przemysłu na sekcje</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw w Polsce wymienia główne rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju <p>•charakteryzuje regiony rolnicze o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce</p> <p>•przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy</p> <p>•prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę chowu zwierząt gospodarskich w Polsce</p> <p>•przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju</p> <p>•opisuje rozmieszczenie przemysłu w Polsce</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce <p>•charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce</p> <p>•porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy</p> <p>•porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy</p> <p>•omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej</p> <p>•analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu</p> <p>•opisuje zmiany, które zaszły w strukturze produkcji po 1989 roku w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej <p>•dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 roku i wyjaśnia ich przyczyny</p> <p>•wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian gospodarczych w Polsce po 1998 roku na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju</p> <p>•analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych</p>

<p>i działy</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje przemysłu wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej wymienia źródła energii wymienia typy elektrowni wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce wymienia czynniki lokalizacji chowu bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce omawia cechy polskiego przemysłu wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski <ul style="list-style-type: none"> omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 rokiem i po nim <ul style="list-style-type: none"> lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłone, wodne i niekonwencjonalne opisuje wielkość produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim 	<ul style="list-style-type: none"> omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 rokiem prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy wyjaśnia wpływ warunków pozaprzrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim 	<ul style="list-style-type: none"> omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł odnawialnych do produkcji energii analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem 	<p>i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki</p>
--	---	---	--	---

4. Usługi w Polsce

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i> wyróżnia rodzaje transportu w Polsce wskazuje na mapie Polski porty morskie oraz lotnicze wyróżnia rodzaje łączności <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i> wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> omawia zróżnicowanie usług w Polsce <ul style="list-style-type: none"> omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych w Polsce omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce omawia na podstawie danych statystycznych stan morskiej floty transportowej w Polsce wymienia towary, które dominują w polskim handlu zagranicznym wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego omawia czynniki rozwoju turystyki wymienia polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> i wskazuje je na mapie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlu zagranicznego w Polsce charakteryzuje polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce <ul style="list-style-type: none"> prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki analizuje na podstawie dostępnych źródeł wpływy z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej <ul style="list-style-type: none"> ocenia na podstawie dostępnych źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy <ul style="list-style-type: none"> omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, które zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski
--	--	---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> wymienia regiony turystyczne Polski i wskazuje je na mapie wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski 				
--	--	--	--	--

5. Mój region i moja mała ojczyzna

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i> wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i> wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, na mapie topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje główne cechy środowiska przyrodniczego regionu na podstawie map tematycznych wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym rozpoznaje w terenie obiekty decydujące o atrakcyjności małej ojczyzny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie analizuje genezę rzeźby terenu swojego regionu prezentuje główne cechy gospodarki regionu opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu prezentuje na podstawie informacji wyszukiwanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej
--	---	---	--	---

Klasa 8

Edycja 2024

Wymagania na poszczególne oceny

na ocenę dopuszczającą	na ocenę dostateczną	na ocenę dobrą	na ocenę bardzo dobrą	na ocenę celującą
I. Azja				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">wskazuje na mapie położenie geograficzne Azjiwymienia formy ukształtowania powierzchni Azjiwymienia strefy klimatyczne Azji na podstawie mapy klimatycznejwymienia największe rzeki Azjiwymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznejwyjaśnia znaczenie terminu <i>wulkanizm</i>odczytuje z mapy nazwy największych wulkanów w Azjiwskazuje na mapie zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfikuwymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Azji	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy światacharakteryzuje zróżnicowanie środowiska geograficznego Azjiprzedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azjiomawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azjiomawia strefy roślinne Azjiomawia budowę wulkanu na podstawie ilustracjiwymienia typy wulkanów i podaje ich główne cechywskazuje na mapie obszary Azji o korzystnych i	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">omawia budowę geologiczną Azji na podstawie mapy tematycznejomawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azjicharakteryzuje kontrasty klimatyczne i roślinne w Azji na podstawie mapy tematycznejomawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azjiomawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznychwyjaśnia przyczyny występowania trzęsień ziemi i tsunami w Azjiopisuje przebieg trzęsienia ziemiomawia warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Azjiopisuje ekstremalne	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">analizuje azjatyckie rekordy dotyczące rzeźby terenu, linii brzegowej i hydrosfery na podstawie infografikiomawia powstawanie Himalajów i rowów oceanicznychprzedstawia sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemiomawia warunki klimatyczne w Azji wpływające na rytm uprawy ryżuomawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji Południowo-Wschodniejwykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w Japoniianalizuje źródła gospodarczego rozwoju Japoniicharakteryzuje cechy nowoczesnej gospodarki Japonii oraz rodzaje produkcji przemysłowejuzasadnia, że gospodarka Japonii należy do najnowocześniejszych na świecie	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none">wyjaśnia, dlaczego na wschodnich wybrzeżach Azji występuje wiele wulkanówudowadnia słuszność stwierdzenia, że Azja to kontynent kontrastów geograficznychomawia wpływ budowy geologicznej na występowanie rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunamiocenia skutki trzęsień ziemi dla obszarów gęsto zaludnionychwyjaśnia na podstawie mapy ogólnogeograficznej i analizy danych statystycznych, grunty orne mają niewielki udział w strukturze użytkowania ziemi w Azjiwykazuje związki między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu”w Azji Południowo-Wschodniejocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniunowoczesnej gospodarki Japoniiomawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światowąopisuje główne problemy indyjskiego społeczeństwa oraz przedstawia ich przyczynyanalizuje skutki występowania konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie

<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne uprawy w Azji na podstawie mapy gospodarczej określa cechy położenia Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia cechy środowiska przyrodniczego Japonii wymienia główne uprawy w Japonii określa cechy położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii w Chinach wymienia główne uprawy w Chinach i opisuje ich rozmieszczenie na podstawie mapy gospodarczej określa położenie geograficzne Indii porównuje liczbę ludności Chin i Indii oraz odczytuje z wykresu ich prognozę wymienia największe aglomeracje Indii i wskazuje je na mapie wyjaśnia znaczenie terminu <i>slamsy</i> wymienia główne 	<p>niekorzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czołową państw azjatyckich w światowych zbiorach roślin uprawnych na podstawie infografiki charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii omawia strukturę zatrudnienia w Japonii na podstawie analizy danych statystycznych omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Japonii przedstawia cechy rolnictwa Japonii na podstawie analizy danych statystycznych określa różnorodność cech środowiska geograficznego Chin na podstawie mapy tematycznej omawia czynniki przyrodnicze sprzyjające osadnictwu w Chinach przedstawia 	<p>zjawiska klimatyczne i ich skutki w Japonii opisuje skutki występowania tajfunów na obszarze Japonii</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki Japonii omawia znaczenie i rolę transportu w gospodarce Japonii omawia cechy gospodarki Chin analizuje wielkości PKB w Chinach na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa Chin przedstawia problemy demograficzne Indii omawia system kastowy w Indiach przedstawia zróżnicowanie indyjskiej edukacji analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB Indii na podstawie wykresu charakteryzuje przetwórstwo przemysłowe Indii omawia zróżnicowanie religijne na Bliskim Wschodzie omawia wpływ religii na życie muzułmanów przedstawia znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia problemy demograficzne i społeczne Chin z uwzględnieniem przyrostu naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych omawia znaczenie nowoczesnych kolei w rozwoju gospodarczym Chin omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach charakteryzuje cechy gospodarki Indii i możliwości ich rozwoju omawia znaczenie ropy naftowej w rozwoju ekonomicznym państw Bliskiego Wschodu omawia źródła konfliktów zbrojnych i terroryzmu na Bliskim Wschodzie 	
--	--	--	---	--

<p>rośliny uprawne w Indiach i wskazuje na mapie tematycznej regiony ich występowania</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia surowce mineralne w Indiach i wskazuje na mapie regiony ich występowania określa położenie geograficzne Bliskiego Wschodu wymienia państwa leżące na Bliskim Wschodzie na podstawie mapy politycznej wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie 	<p>nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin na podstawie mapy gęstości zaludnienia</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia główne kierunki produkcji rolnej w Chinach omawia cechy środowiska geograficznego Półwyspu Indyjskiego podaje przyczyny powstawania słamsów w Indiach omawia warunki uprawy roślin w Indiach na podstawie mapy tematycznej charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową omawia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu omawia wielkość zasobów ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie na podstawie wykresu i mapy tematycznej przedstawia cele organizacji OPEC 	<p>produkcji wyrobów z ropy naftowej w krajach Bliskiego Wschodu</p>		
<p>II. Afryka</p>				

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej •wymienia strefy klimatyczne Afryki •wymienia największe rzeki i jeziora Afryki •wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Afryce •wymienia główne uprawy w Afryce •wymienia surowce mineralne Afryki na podstawie mapy gospodarczej •wskazuje obszary występowania surowców mineralnych na terenie Afryki •wymienia atrakcyjne turystycznie państwa Afryki •wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem •wymienia państwa w Afryce dotknięte głodem i niedożywieniem •określa położenie geograficzne Kenii •wymienia obiekty turystyczne na terenie Kenii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •omawia cechy ukształtowania powierzchni Afryki •wymienia cechy różnych typów klimatu w Afryce na podstawie klimatogramów •charakteryzuje sieć rzeczną i jeziora Afryki •omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce •charakteryzuje znaczenie chowu zwierząt w krajach Afryki •przedstawia zróżnicowanie PKB w różnych państwach Afryki na podstawie analizy danych statystycznych •omawia przemysł wydobywczy w Afryce •wskazuje państwa w Afryce dotknięte problemem głodu i niedożywienia na podstawie mapy tematycznej •analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •omawia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki •omawia rozmieszczenie opadów atmosferycznych w Afryce na podstawie mapy klimatycznej •omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki na podstawie wykresu •omawia gospodarkę w strefie Sahelu •omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych •przedstawia nowoczesne działy gospodarki Afryki •omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce •omawia przyczyny niedożywienia ludności w Afryce •opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności Afryki •wymienia obiekty w Kenii wpisane na listę dziedzictwa UNESCO •opisuje walory kulturowe Kenii na podstawie wybranych źródeł informacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •omawia związek budowy geologicznej Afryki z powstawaniem rowów tektonicznych •wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej •omawia przyczyny procesu pustynnienia w strefie Sahelu •przedstawia czynniki ograniczające rozwój gospodarki w Afryce •omawia skutki niedożywienia ludności w Afryce •omawia bariery ograniczające rozwój turystyki w Afryce •omawia walory przyrodnicze Kenii wpływające na rozwój turystyki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej w Afryce • wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania Sahelu • przedstawia rolę chińskich inwestycji na kontynencie afrykańskim • przedstawia sposoby walki z głodem ludności Afryki • określa związki między warunkami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii
---	--	---	--	--

	<p>wykresu</p> <ul style="list-style-type: none"> •przedstawia ruch turystyczny Kenii na podstawie analizy danych statystycznych 			
--	---	--	--	--

III. Ameryka Północna i Ameryka Południowa

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •określa położenie geograficzne Ameryki •wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową •wymienia największe rzeki Ameryki i wskazuje je na mapie •wyjaśnia znaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wymienia nazwy państw leżących w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej •podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki •wymienia strefy klimatyczne Ameryki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> •charakteryzuje budowę geologiczną Ameryki •omawia czynniki klimatyczne wpływające na klimat Ameryki •porównuje strefy klimatyczne ze strefami roślinnymi w Ameryce •charakteryzuje wody powierzchniowe Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej •omawia mechanizm 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek ukształtowania powierzchni z budową geologiczną w Ameryce • omawia związek stref klimatycznych ze strefami roślinnymi w Ameryce • przedstawia skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce • omawia ekologiczne następstwa wylesiania Amazonii • podaje kierunki gospodarczego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia cechy ukształtowania powierzchni Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie map • przedstawia sposoby ochrony przed nadchodzącym cyklonem na podstawie wybranych źródeł informacji • przedstawia działania człowieka mające na celu ochronę walorów przyrodniczych • Amazonii • opisuje problemy ludności mieszkających w slamsach na podstawie materiałów źródłowych • ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych • ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych
--	--	---	---	--

<p>terminów: <i>tornado, cyklon tropikalny</i></p> <ul style="list-style-type: none"> •wskazuje na mapie Aleję Tornad • wymienia nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku • określa położenie geograficzne Amazonii • omawia florę i faunę lasów równikowych • podaje liczbę ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie wykresu • wymienia główne odmiany człowieka zamieszkujące Amerykę • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis</i> • wymienia obszary słabo i gęsto zaludnione w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie • wymienia największe miasta i aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej i wskazuje 	<ul style="list-style-type: none"> •omawia przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych •podaje główne rejony występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się •podaje cechy środowiska geograficznego Amazonii •omawia cechy klimatu Amazonii •podaje przyczyny zróżnicowania etnicznego i kulturowego Ameryki •przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej •analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności państw Ameryki na podstawie mapy tematycznej •opisuje cechy położenia geograficznego Stanów Zjednoczonych •wymienia czynniki wpływające na 	<p>powstawania tornad i cyklonów tropikalnych</p> <ul style="list-style-type: none"> •podaje przyczyny wysokich rocznych sum opadów atmosferycznych w Amazonii •opisuje piętność wilgotnych lasów równikowych w Amazonii •omawia wielkie migracje w historii zasiedlania Ameryki •omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na przestrzeni lat na podstawie wykresu •omawia rozwój miast Ameryki na podstawie wybranych źródeł •podaje przykłady megalopolis w Ameryce i wskazuje je na mapie •podaje przyczyny powstawania slamsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej •omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy w Stanach Zjednoczonych •omawia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych 	<p>wykorzystania Amazonii</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce • przedstawia negatywne skutki urbanizacji w Ameryce • określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej • charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych • omawia znaczenie usług wyspecjalizowanych w gospodarce Stanów Zjednoczonych 	
---	--	---	---	--

<p>na mapie</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>produkt światowy brutto</i>, <i>technopolia</i> • wymienia główne działy przemysłu w Stanach Zjednoczonych • wymienia rodzaje usług wyspecjalizowanych w Stanach Zjednoczonych 	<p>rozwój Doliny Krzemowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych na podstawie wykresu 			
---	--	--	--	--

IV. Australia i Oceania

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne Australii i Oceanii • wymienia największe pustynie Australii na podstawie mapy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>basen arcyjski</i> • wymienia endemity w Australii oraz na wyspach Oceanii • przedstawia liczbę ludności i gęstość zaludnienia w Australii na podstawie mapy tematycznej i analizy danych statystycznych • wymienia największe miasta Australii oraz 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii • charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii • wymienia strefy klimatyczne w Australii • charakteryzuje wody powierzchniowe Australii • omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w Australii • omawia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy charakterystyczne poszczególnych typów klimatu w Australii na podstawie klimatogramów • omawia strefowość roślinną w Australii na podstawie mapy tematycznej • omawia bariery utrudniające zamieszkanie Australii • charakteryzuje rdzennych mieszkańców Australii • omawia cechy rolnictwa Australii na tle warunków przyrodniczych • przedstawia znaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat • omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce Australii • wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów • omawia znaczenie przetwórstwa przemysłowego i przemysłu zaawansowanych technologii w rozwoju Australii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między klimatem a zasobami wód powierzchniowych w Australii • wykazuje zależność pomiędzy rozmieszczeniem ludności a warunkami naturalnymi • występującymi w Australii • określa główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych
---	--	--	---	---

wskazuje je na mapie	występowanie surowców mineralnych w Australii na podstawie mapy tematycznej	turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii		
----------------------	---	--	--	--

V. Obszary okołobiegunowe

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne obszarów okołobiegunowych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>góra lodowa, pak lodowy, lądolód, lodowce szelfowe</i> wymienia gatunki roślin i zwierząt na obszarach Arktyki i Antarktyki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy środowiska przyrodniczego obszarów okołobiegunowych charakteryzuje klimat Arktyki i Antarktyki wymienia zagrożenia środowiska przyrodniczego obszarów polarnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej na obszarach okołobiegunowych charakteryzuje ludy zamieszkujące Arktykę oraz warunki ich życia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest największą pustynią lodową omawia status prawny Antarktydy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia skutki zmian klimatu w środowisku geograficznym obszarów polarnych
--	--	---	--	---